

τὴν ἐπάνοδον ἡμῶν τί ἄρα πράξω, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐκ τῆς «Ροῡάια τεχνησόμενον παιδίον;». Τότε ὁ θεὸς ἐνέπνευσεν αὐτῷ θάρρος καὶ γαλήνην πνεύματος διαθεσθαιώσας αὐτῷ, ὅτι θέλουσι φθάσῃ πρὸ τοῦ τόκε- τοῦ. Ἐδωρήσατο δ' ἀμφοτέροις τεραστίαν δύναμιν, ὥστε νὰ διανύσωσιν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, ὁλοκλήρων ἐνικαυτῶν διάστημα. Ὅθεν δὲν ἐδράζονταν νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν φώτων, οὐ τοῖς πολίταις ἀπαξά- πασιν ἀπέβη ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡμέρα χαρᾶς καὶ ἀγα- λιάσεως, πάντων τῶν συναδέλφων τοῦ «Ἡιοῦλ Ζι- βοῦ» ἐξεληθόντων εἰς προὔπαντησιν καὶ κατασπασμὸν αὐτοῦ.

Ἄμα δὲ τῇ ἀφίξει αὐτοῦ ἤρξατο ὁ «Ἡιοῦλ Ζιβοῦ» οἰκοδομῶν μέγαρον παμμέγεθες ἐκ σιδήρου, μήκους ὀκτακισχιλίων παρασαγγῶν, ἐν ᾧ ἐτοποθέτησε τὴν «Ροῡάια». Μεταδὲς δὲ ὕστερον ἐν συνοδείᾳ πάντων τῶν συναδέλφων αὐτοῦ παρυσιάσθη πρὸ τοῦ «Μαυ- ροddarhou» τοῦ, ᾧ ἐξέθετο τὰ πεπραγμένα, ἠρώτησε δ' αὐτὸν περὶ τοῦ πρακτέου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν «Οὔρ» μετὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐνετείλατο αὐ- τῷ, ἵνα ἀναγγεῖλῃ αὐτῷ τοῦτο ἐν καιρῷ ἵνα ἐκδώσῃ αὐτῷ τὰς δεούσας ὁδηγίας.

Ἐγένετο δὲ ἡ ἀφίξις τοῦ «Ἡιοῦλ Ζιβοῦ» εἰς τὸν κόσμον τῶν φώτων τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ τοῦ πρώτου μη- νὸς τῆς ἐαρινῆς περιόδου ἡμέρα ἑορτῆς παρὰ τοῖς Σαβαίοις καλουμένη «Δαhouwόu Haninou», ἣτοι ἡ ἐλάσσων ἑορτή. Δώδεκα δὲ ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἦτοι τῇ πρώτῃ τοῦ ἀκολουθῶν μηνὸς ἔτεκεν ἡ «Ροῡάια» τὸ προσδοκώμενον βρέφος, ἦτοι τὸν «Οὔρ», ὅστις ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἐπὶ τοσοῦτον ἀνεπτύχθη, ὥστε κατέστη γίγας φοβερός. Τριάκοντα δὲ μηνῶν γενό- μενος ἠρώτησε τὴν μητέρα αὐτοῦ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι ὁ πατήρ αὐτοῦ εὐρί- σκετο ἐν ἐτέρῳ κόσμῳ, ἐξ οὗ αὕτη ἀνηρπάγη ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀχθεῖσα, ἔνθα οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ πλὴν αὐτῆς εὐρίσκετο. Ὁ δὲ ἐξήγησεν νὰ μάθῃ τίς ἦν ὁ ἀρπάξας αὐτὴν καὶ στερήσας αὐτὴν τῆς τῶν συγγε- νῶν αὐτοῦ γνωριμίας ἵνα ἐκδικηθῇ ἐξ αὐτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ ἀπήντησεν: Μὴ ᾧ τέκνον μηδὲλως μελετᾷς τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτων σχεδίων, διότι ἡμεῖς θεῖῳ κελεύσματι μετηνέχθημεν ἐνταῦθα. Πρὸς τοῦτοις δὲ ἐὰν σὺ θελήσῃς ἐκδικῆσιν νὰ λάβῃς παρὰ τοῦ ἀπα- γαγόντος ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, δὲν θέλεις κα- τορθῶσαι τοῦτο, διότι ἐκεῖνος εἶναι ἰσχυρότερός σου.

Τριάκοντα δὲ μηνῶν ἡλικίαν συμπληρώσαντος τοῦ «Οὔρ» μετέβη ὁ «Ἡιοῦλ Ζιβοῦ» πρὸς τὸν «Μαυροd- darhou» τοῦ, καὶ γνωστὴν αὐτῷ κατέστησε τὴν γέν- νησιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ: Πορευθεὶς εἰς τὸ «Ὀρδου Δαnhouhou» λάβε τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ παραγγελθείσας ἐπτὰ ἐκ κόνεως δράκας. Παραλα- βὼν δὲ καὶ τὸν «Οὔρ» ἀρχὴν ποιήσον ἐκ τῆς πρώτης δράκος πλάττω ἐξ αὐτῆς τὴν σιδηρᾶν γῆν ἐπ' ἣς στήσεις τὸν «Οὔρ». Ὑστερον δὲ κτίσας τὰς ἄλλας ἐξ γαίας ἐπίθεας αὐτὰς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Ἀπελ- θὼν δὲ ὁ «Ἡιοῦλ Ζιβοῦ», ὡς προσέταξεν αὐτῷ, καὶ λαβὼν τὰς ἐπτὰ δράκας μετέβη εἰς τὸ σιδηροῦν μέγα- ρον. Μόλις δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα τοῦ «Οὔρ»

ἀνεγνώρισε πάραυτα, ὅτι ἐκεῖνος ἦν ὁ αἰχμηκλωτίσας τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἄμα ὤρμησε κατ' αὐτοῦ ἵνα φονεύσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ «Ἡιοῦλ Ζιβοῦ» ἐξέπεμψε κατ' αὐτοῦ φῶς οὐράνιον θάμβους ἐμπλήσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Ἀπαγαγὼν δ' αὐτὸν μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰς τὴν διὰ τὴν δημιουργίαν προσδιορι- σμένον τόπον, ὅστις ἦτο μεγάλη ἐκτασις ὑδατῶρε- κτος, ἔλαβε πρῶτον τὴν ἐκ σιδήρου δράκα, ἣν ἐρριψεν ἐν τῷ ὕδατι ἐπιψυθούσας λόγους τινὰς καὶ παρα- χρήμα μετέβαλεν αὐτὴν εἰς γῆν σιδηρᾶν, λαβὼν δὲ τὸν «Οὔρ» ἔστησεν αὐτὸν ἐπ' αὐτῆς. Ὁμοίως δὲ πράξας διὰ τῶν λοιπῶν ἐξ δράκων, λαβὼν τὰς ἐξ αὐτῶν σχηματισθείσας γαίας ἐτοποθέτησεν αὐτὰς τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ «Οὔρ» στήσας παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν «Ρο- ῡάια» τὴν μητέρα αὐτοῦ.

Λήξας δὲ ὁ «Ἡιοῦλ Ζιβοῦ» τῆς δημιουργίας τῶν γῆνιων στρωμάτων μετέβη πρὸς τὸν «Μαυροddarhou» καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὰ πεπραγμένα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο νῦν καὶ ἐναρξῇ ποιήσον τῆς τῶν ἐπτὰ οὐρανῶν δημιουργίας, ὧν ὁ πρῶτος δέον ἀπέχειν δωδεκακισχιλίους παρασαγγας ἀπὸ τῆς γῆς. Λήξας δὲ τῆς τούτων δημιουργίας λάβε ὀλίγον ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς, καὶ ποτίσας ἐξ αὐτοῦ τὴν «Ροῡάια» ἀ- πάγγελον τὰς ἐξῆς τρεῖς μυστηριώδεις λέξεις: «Chamchamial, Doumdoumial, καὶ Ijdahial», ἡ δὲ συλλαβούσα πάραυτα γεννήσῃ ἐτέρους ἐπτὰ υἱούς, οἵτινες θέλουσιν εἰσθαι ἐπτὰ πλανήται. Ἐπι- χέας δὲ ἐπὶ τῶν πλανητῶν τοῦτων τὸ φῶς θέλεις τοποθετήσῃ αὐτοὺς ἐπὶ ἀρμάτων.

Ὁ Ἀρχιμ. ΗΛΙΑΣ ΔΙΠ.

(ἀκολουθεῖ;.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Ἡ καθολικὴ ἱστορία ἔθνους τινος περιλαμβάνει πολλοὺς καὶ διαφόρους κλάδους. Πρωτίστην θέσιν κατ' ἐμὴν γνώμην μεταξὺ τούτων κατέχει ὁ Γλωσσικός. Οὗτος εἶναι διφυῆς διαιρούμενος εἰς δύο μέρη οὐχὶ ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων ἀλλὰ συμφυῆ οὕτως ὥστε τὰ μὲν προϋποθέτει τὸ δέ. Εἶναι δὲ ταῦτα τὸ μορφολογικὸν καὶ τὸ σημαντικὸν ἢ ση- μασιολογικόν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὸν κορμὸν ὃν περιβάλλει ποικίλη καὶ διάφορος ἀμφίεσις σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὴν φυσικὴν καὶ πρωτο- γενῇ τοῦ κορμοῦ σύστασιν. Ἀμφοτέρων ἡ ἐξέτασις εἶναι σπουδαία, διδακτικὴ καὶ ἀπαραίτητος οὕτως εἰπεῖν διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἂν θελήσωμεν νὰ ἀξιῶσω- μεν προσοχῆς τὰ λεγόμενα τοῦ νομοθέτου Χαρώνδα

νομοθετούντος « τοῦ μὲν ζῆν τὴν φύσιν αἰτίαν ὑποληπτέον, τοῦ δὲ καλῶς ζῆν τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων συγκειμένην παιδείαν ».

Ἄλλ' ἐν τῇ βιολογικῇ καὶ ψυχολογικῇ ἐξετάσει ἔθνους τινὸς μεγάλην ἔχει σπουδαιότητα ἡ σημασιολογία διότι ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς παρέχει εἰς τοὺς ἐξετάζοντας ἔθνος τι ὑπὸ τὰς ἀνωτέρας περιπτώσεις ποικίλα φαινόμενα τὰ ὅποια μαρτυροῦσι τὴν κατὰ βαθμίδας βαίνουσαν πολιτικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν. Τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ πρόοδος, ὁ χαρακτήρ, ἡ τοιαύδε καὶ τοιαύδε τῶν ἀποτελούντων τὸ ἔθνος ἐκείνο κλίσις, πάντα ταῦτα ἀπαστρέπτουσιν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ. Ἀρκεῖ ὁ ἐρευνήτης νὰ ἦ προσεκτικός, ἀρκεῖ μετ' ἐπισταμένης καὶ μεθοδικῆς παρατηρητικότητος νὰ βαίνει ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἵνα ἡ κριτὴς ἀσφαλὲς τῶν πολλαπλῶν φαινομένων τὰ ὅποια παρ-
ρουσιάζει ἡ γλῶσσα.

Ἡ ἐπιστήμη αὕτη, ἣτις εἶναι καινοφανὴς ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ μόνον σποραδικὰ σημειώματα εὐρίσκουμεν παρ' αὐτοῖς. Καὶ ἡ μορφολογικὴ ἱστορία γλώσσης τινὸς εἶναι ἐπίσης σπουδαία ἀλλ' αὕτη ἔχει μεγαλυτέραν σχέσιν πρὸς τὸν ὁργανισμόν τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους ἢ πρὸς τὰ λοιπὰ αἰτία. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ εἰς τὴν μορφολογικὴν κατάστασιν γλώσσης τινὸς μεγάλως ἐπιδρῶσιν ἐξωτερικαὶ συνθήκαι, ἀλλ' ἡ σημασιολογία προκύπτει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοιούτων ἐπιδράσεων ἅς ἀνευρίσκει ὁ ὀξυδερκὴς παρατηρητής. Καὶ πολλάκις λέξις τις ἐν τῇ σημασιολογίᾳ αὐτῆς ἀποτελεῖ σειρὰν μεταδρατιῶν σταθμῶν, αἵτινες ἀνευρίσκονται ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ ἔθνους ἱστορίᾳ.

Καὶ ὅπως σειρά τις νομισμάτων μιᾶς ἀρχαίας πόλεως φανερώνει τοὺς διαφόρους πολιτικούς, θρησκευτικούς καὶ κοινωνικούς σταθμούς αὐτῆς, οὕτω συμβαίνει πολλάκις νὰ φανερῶνται αὐτὰ ταῦτα καὶ μίᾳ μόνῃ λέξει. Ἀ. χ. ἐν τοῖς νομίμασι τῆς πόλεως Ἀπτέρας (πόλεως τῆς Κρήτης) φέρονται σύμβολα διαδοχικὰ γυνή, πρόσωπον ἥρωος, τοξότης, βους, αἶξ, ναῦς κτλ. ταῦτα παριστάσι τὴν πολιούχον θεάν, τὸν ἱδρυτὴν αὐτῆς, τὸ σῦνθηδες ἐπάγγελμα, τὸν γεωργικόν, τὸν ποιμενικόν βίον, τὴν ναυτιλίαν κτλ. Ταῦτα δὲ τὰ νομίσματα δὲν εἶναι σύγχρονα ἀλλὰ διαφόρων ἐποχῶν. Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς λέξεις. Ἀ. χ. Ἡ λέξις παρὰ καλῶ σημαίνει καλῶ τινα πλησίον μου. Τὴν σημασίαν ταύτην διετήρησεν ἡ λέξις ἐφ' ὅσον καὶ ἡ Ἑλλάς διετήρησεν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐδουλώθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἡ λέξις ἤρξατο νὰ λαμβάνῃ τὴν σημασίαν τοῦ ἰκετεῦ, ἥτοι μετεχειρίζοντο τὴν λέξιν μόνον οἱ ἔχοντες ἀπόλυτον ἀνάγκην τινὸς καὶ ἀδυνατοῦντες νὰ ἐπιβληθῶσιν αὐτῇ διὰ διαφόρους λόγους, ἐπομένως ἡ ἐκαλεῖτο ὁ κατακτητὴς ὑπὸ τινος πρὸς βοήθειαν καὶ ἀποτροπὴν κινδύνου σοβαροῦ, ἢ ἐπειδὴ ὁ κατακτητὴς ἐπέβαλλε βίαν καὶ αὐθαίρεσιν εἰς τὸν ὑπόδουλον ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ προσκαλέσῃ μετὰ παρακλήσεων τὸν ἄπορον αὐτοῦ γείτονα εἰς βοήθειαν. Ἐντεῦθεν τὸ ρῆμα παρὰ καλῶ κατήντησε νὰ σημαίνῃ ἰκετεῦ.

Καὶ δὲν μανθάνει ταῦτα μόνον ὁ ἐρευνῶν τὴν ἱστορίαν τῶν λέξεων ἀλλὰ συγκρίνων ταῦτοσημάντους λέξεις δύο συγγενῶν ἢ οὐ ἔθνων ἀνευρίσκει τὴν διαφορὰν τοῦ χαρακτήρος κατ' ἔθλου αὐτῶν. Π. χ. δοῦλος καὶ servus στρατηγός καὶ prator συμπίσιον καὶ convivium, χαῖρε καὶ vale. Ἐκ τούτων συγκρίνοντες τὰς δύο τελευταίας λέξεις εὐρίσκουμεν τὴν μὲν ἀφορῶσιν εἰς τοῦ σωματικοῦ ὁργανισμοῦ τὴν εὐεξίαν, ἣτις εἶναι οὐσιώδης καὶ ἀναγκαία εἰς τὸν στρατιωτικὸν τοῦ ἀτόμου βίον, τὴν δὲ χαῖρε ἀποδίδουσαν εἰς τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ ταῦτα οἱ μὲν Ἕλληνες εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ἀποτελέσματα οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰς αἰτίας. Οἱ μὲν ζητοῦσιν εὐρωστίαν οἱ δὲ καλὴν καρδίαν. Ὁ μὲν Ῥωμαῖος εἶναι ἐργατικὸς φιλόπονος καὶ στρατιωτικὸς, ὁ δὲ Ἕλλην εἶναι φαῖδρος, φιλόγελος καὶ διαχυτικός. Ἐκεῖνοι ἐφάνησαν ἀνώτεροι εἰς τὰ ἔργα, ἅτινα ἀπαιτοῦσι σωματικὴν ῥώμην, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐδείχθησαν ὑπέρτεροι εἰς τὰ ἔργα τὰ ὅποια ἐπιτελοῦνται διὰ πνευματικῶν δυνάμεων. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐδούλωσαν τὸ σῶμα, οἱ δὲ Ἕλληνες ὑπέταξαν τὸ πνεῦμα. Ἐκεῖνοι θὰ ἤφανίζοντο ἅμα τῇ πτώσει τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μεγαλείου, ἂν δὲν ἐμφοροῦντο ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες ἐπέζησαν παρ' ὅλας τὰς δουλώσεις.

Συνεπῶς πρὸς ταῦτα εἶναι καὶ τὸ συμπίσιον καὶ convivium. Ἐν τῷ convivium ἐπικρατεῖ ἡ ἔννοια τῆς συμβιώσεως ἐν ᾗ ἀρμόζει ἡρεμὸς νηφάλιος καὶ πολιτικὸς βίος, ἐν δὲ τῷ συμπίσιῳ ἰδιάζει ἡ ἔννοια τῆς ἀπολαύσεως, ἐνθα εἰσχωρεῖται ὁ εὐτράπελος ὁργαστικὸς καὶ θορυβώδης βίος. Ἐκεῖ ἄρχει ἡ ἰδέα τῆς συντηρήσεως ἐνταῦθα δεσπόζει ἡ ἔννοια τῆς γηθοσύνης. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀρχήν, οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ τέλος. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ εὐωχοῦντο, καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἐπινον. Ἀλλ' οἱ μὲν ἐφρόνουν ὅτι κύριος σκοπὸς τοῦ συμποσίου εἶναι τὸ ἐσθίειν καὶ δεῖν τὰ καταναλίσκῃται ὁ μείζων χρόνος εἰς τοῦτο, οἱ δὲ Ἕλληνες τὸ πίνειν. Διὸ καὶ ὁ περὶ τὸν πάτον χρόνος ἔδει νὰ ἦ μάλλον μακρὸς καὶ ἀπερὶόριστος. Διὰ τοῦτο καὶ παρ' Ὀμήρῳ δὲν εὐρίσκουμεν φαγητὸν ἀνευ οἴνου. Καὶ αὐταὶ αἱ τοῦ Ἀλκινόου θεοραπαινίδες αἱ μεταβάσαι μετὰ τῆς Ναυσικῆς πρὸς πλῆσιν τῶν ἐνδυμάτων φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν οἶνον. Οἱ δὲ παρὰ τὴν Τροίαν στρατιῶται εἶχον ἀπόλυτον τοῦτου ἀνάγκην. Ὅθεν ὀλκάδες φορτηγοὶ ἐκόμιζον ἐτησίως τὸν ἀπαιτούμενον οἶνον ἐκ τῶν περικειμένων νήσων εἰς τὸν πολιορκουμένην τὴν πόλιν Ἑλληνικὴν στρατόν. Ἄλλως τε πῶς θὰ ἐπήρχετο ἡ χαρὰ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ λησμοσύνη τῶν βιωτικῶν θλίψεων ἀνευ τοῦ θεοῦ δώρου τοῦ Βάκχου. Οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν ἀρχῇθεν σοβαροί, νήφοντες, περισταλμένοι καὶ αὐστηροὶ τὸ ἦθος, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸ πλεῖστον ἦσαν χαρωποί, γηθόσυνοι, ζωηροὶ καὶ ἀνειμένοι. Τούς θεοὺς τῶν Ῥωμαίων ἐχαρακτήριζεν ἡ ἐλθμοσύνη, ἡ ἐμδρόθεια καὶ ἡ σκυθρωπότης, ἐνῷ οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ὠργίαζον, εὐωχοῦντο καὶ γέλωτα ἄσβεστον ἐγέλων.

Αἱ λέξεις λοιπὸν εἶναι κάτοπτρον χρυσταλλῶδες, ἐν ᾧ ἀπεικονίζεται ὁ ἰδιωτικὸς, κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς βίος ἐνός τινος ἔθνους καὶ εἰδικώτερον φυλῆς

τινος τοῦ ἐν λόγῳ ἔθνους. Ἐάν τις θελήσῃ νὰ πα-
ραβάλλῃ τὸ μορφολογικὸν καὶ σημαντικὸν εἶδος τῶν
λέξεων ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς διαλέκτοις θὰ ἀνεύρῃ τὴν
φυλετικὴν διαφορὰν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ Ἰωνῶν,
Αἰολῶν καὶ Δωριέων.

Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ σήμερον εἰς τὰ γλωσ-
σικὰ ἰδιώματα ἅτινα μεταχειρίζονται οἱ κάτοικοι τῶν
διαφόρων χωρῶν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους. Τὰ ἰδιώ-
ματα αὐτά, ὥσπερ αἰγλήσασα καὶ φωτεινὴ εἰκὼν,
παριστῶσι τὰς συνηθείας, τὰς ἀρχάς, τὸν χαρακτῆρα,
τὰ φρονήματα καὶ τὰς τάσεις τοῦ λαοῦ τοῦτου. Ἀ. χ.
ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρκεῖ, φθάνει, ὁ Κρητι-
κὸς λαὸς ἔχει εὐχρηστον καὶ τὸ ρῆμα δι ο ι κ ῶ = δικῶ
(ἢ δοικῶ), Τοῦτέστι τὸ πολιτικὸν τοῦτο ρῆμα εἰσα-
χθὲν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν χρῆσιν ἔλαβε τὴν σημασίαν
ταύτην.

Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἔργον ὡπωσδήποτε δυσχερὲς
παρουσιάζει ἡ διοικήσις λαοῦ, οἷος ὁ Κρητικὸς. Διὸ
καὶ τὸ ρῆμα τοῦτο ἔλαβε τὰς ἀνωτέρω μεταφορικὰς
σημασίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀγέρωχος καὶ ἐλευθέριος χα-
ρακτήρ ἀπήτησεν αὐστηρὰ μέτρα πρὸς διοικήσιν καὶ
χαλιναγωγίαν, διὰ τοῦτο καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ
ρῆμα κυβερνῶ περιέπεσε εἰς τὴν σημασίαν νὰ ση-
μαίνῃ ἐξοικονόμησιν καὶ σωτηρίαν ἀπὸ ἐπαχθῶν τοῦ
ζυγοῦ ἐνοχλήσεων ἢ θεραπείαν τῶν πολυειδῶν στε-
ρήσεων τοῦ ἀτόμου.

Πολλάκις δὲ ἀκούει τις καὶ σήμερον ἀκόμη τοὺς
Κρήτας ὑπὸ τύπον φιλοτησίας νὰ εὐχῶνται πρὸς ἀλ-
λῆλους καλὴν κυδέρνησιν, κληρονομικὴ εὐχή, λη-
φθεῖσα ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ δυστηνὸς Κρητικὸς λαὸς
ἐκάμπτετο ὑπὸ τοῦ ἐπαχθοῦς τῆς δουλείας βάρους.

Ἐν τῇ σημαντικῇ τῶν λέξεων δυνάμει μεγάλῃν
σπουδαιότητα ἔχει ἡ ὁμοιότης ἐφ' ἧς ἐρείδεται ἡ με-
ταφορά. Καὶ ὅπως ἐν τῇ μορφολογίᾳ ἔχει ἰσχυρὰν
δύναμιν πρὸς ἀφομοίωσιν τῶν τύπων ἢ ἀναλογία,
ἥτις δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ εἴτε ἐν τῇ μερικῇ τῶν
τύπων ὁμοιότητι, εἴτε ἐν τῇ σημασιολογικῇ συγγενείᾳ,
εἴτε καὶ ἐν τῇ ἀντιθέσει, οὕτω καὶ εἰς τὴν σημα-
σιολογίαν μεγάλως συντελεῖ ἡ καλουμένη μεταφορά.
Ταύτης ὅμως δέον πάντοτε νὰ γίνεται συνετὴ καὶ λε-
λογισμένη χρῆσις ἵνα μὴ περιπίπτωμεν εἰς τὴν λεγο-
μένην κατὰ χρῆσιν. Ἀμφότεροι εἶναι εὐχρηστοὶ
τοῦ λέγειν τρόποι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρ'
ἡμῖν, ἀλλ' εἶναι δυνατόν πολλάκις νὰ μᾶς ὠθήσωσιν
εἰς ὑπερμετρον χαρακτηρησὸν ἔθνους τινὸς καὶ νὰ
ρίψωσιν ἡμᾶς εἰς αἰσθητικὰ πλημμυρήματα.

Αἱ πλεῖστα εἰς τὴν λέξιν ἔχουσι καὶ μεταφορικὴν
σημασίαν, ἐνῷ καταχρηστικῶς λαμβάνονται πολὺ δλί-
γαι. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν λέξεων ἐμφανίζεται ἡ κυρία
σημασία καὶ αἱ μεταφορικαὶ αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς δια-
φόρους περιόδους καὶ ἀποτελοῦσι τὰς διαφόρους περι-
πετείας ὡς κατὰ τοὺς αἰῶνας ὑφίστανται αἱ λέξεις.

Κατὰ τὴν περιπέτειαν δὲ ταύτην εἶναι ἐνδεχόμενον
λέξεις τις νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς ἄλλας συγγε-
νεῖς σημασιολογικῶς καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ αὐτῶν ὅλων
ἐν τῷ ἀμοιβαίῳ ἀγῶνι ἐκείνῃ, ἣν ἐπέβαλε ἀρχουσα
δύναμις καὶ ἐξουσία κρατοῦσα ἢ ἐκείνη, ἥτις εἶχε
περισσότερὰν διάδοσιν εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους ἢ

ἐξεπροσώπει ἰσχυρὰν ἀνάγκην, ἢ ἰδίᾳζε μᾶλλον εἰς
τὸν χαρακτῆρα. Ἀναγράφοντες τὴν ἱστορίαν ὀλίγων
λέξεων ἐξ εὐρυτέρας συλλογῆς θὰ προσπαθήσωμεν
νὰ παραστήσωμεν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω.

Ἀγγαρεῦν-ἄγγαρεῖα τὸ ρῆμα ἄγγαρεῦν παρήχθη
ἐκ τῆς λέξεως ἄγγαρος ἡ ὁποία ἤδη εἶναι ἄχρηστος
καὶ μόνον εἰς τινὰς τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἀπαντᾷ.
Ἡ λέξις λοιπὸν ἄγγαρος εἶναι νόμισμα ἀρχαϊκὸν ὅπερ
ἔχει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ μόνον ἐν τοῖς λεξικοῖς ἐν οἷς
εὐρῆται ἀποκεκρυπταλλομένη. Ἀμφότερα τὰ ἐξ αὐτῆς
παράγωγα εὐχρηστοῦσι σήμερον παρ' ἡμῖν μετὰ τῆς
αὐτῆς σημασίας ἣν εἶχε καὶ κατὰ τοὺς πρώτους
αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ. Καθὼς δὲ παραδίδεται
ἡμῖν ἡ λέξις ἄγγαρος εἶναι Περσικὴ σημαίνουσα γραμ-
ματοκομιστὴν ἢ ἀγγελιοφόρον ἐφιππον ἵνα δὲ ταχύ-
τερον διανύονται αἱ ἀποστάσεις καὶ συντομώτερον
διαδιδάσκονται αἱ βασιλικαὶ διαταγαὶ εἶχον ἰδρυθῇ διά-
φοροι σταθμοὶ ἐν οἷς παρέμενον ἄγγαροι. Οὗτοι
δὲ λαμβάνοντες διαδοχικῶς παρ' ἀλλήλων τὰς ἀγγε-
λίαις ἐκόμιζον ταχύτερον αὐτὰς εἰς τὸν πρὸς ὃν ἔρον.

Ἄλλοτε δὲ δὲν μετεδίδετο διαδοχικῶς ἡ ὑπηρεσία
αὕτη ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἄγγαρος ἐλάβανεν ἐκ τῶν εἰρημέ-
νων σταθμῶν ἵππους εὐδρόμους καὶ ὕγιεις ὅπως ἐκ-
πληρώσει ὡς ἔλαβεν ἐντολὰς. Ὁ Αἰσχύλος ὅστις προσ-
παθεῖ διὰ τῶν λέξεων νὰ παραστήσῃ καὶ αὐτὰ τὰ
πράγματα ζωντανὰ καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτὰ μεγα-
λοπρεπέστερα, καλεῖ μεταφορικῶς ἄγγαρον τὸ πῦρ
ἐκείνο ὅπερ ἀνακαίόμενον ἐν διαφόροις σταθμοῖς ἀντι-
καθίστα τὸν σημερινὸν ὀπτικὸν τηλεγράφον καὶ ἐχρη-
σίμευεν ὡς τηλεπομπὴς εἰδήσεως γεγονότος τινὸς.

Ὁ τρόπος δὲ οὗτος τῶν τηλεγραφικῶν εἰδήσεων
ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου εὐχρήσται παρὰ
τοῖς Ἑλλήσι. Διὰ τοῦτο ἀναγινώσκοντες τοὺς ἀρ-
χαίους συγγραφεῖς ἀπαντῶμεν πολλοῦ τὴν φρυκτω-
ρίαν καὶ τοὺς πυρσοὺς σημεῖα τηλεγραφικά.

Ἄλλ' ἡ λέξις ἄγγαρος ἐκτὸς τῆς εἰρημένης σημασίας
σημαίνει καὶ τὸν πρεσβευτήν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θεό-
πομπος. Πρῶτος δὲ ὅστις μετεχειρίσθη τὴν λέξιν ἄγ-
γαρος εἶναι ὁ Ἡρόδοτος. Καὶ ἦτο πολὺ πιθανὸν ὁ Ἡ-
ρόδοτος ὅστις ἦτο κάτοικος τῆς Ἀλικαρνασσοῦ καὶ ὅστις
εἶχεν ἔλθῃ εἰς πολλαπλὰς σχέσεις μετὰ τῶν Περσῶν νὰ
παραλάβῃ ἐκ τῆς Περσικῆς συνηθείας τὴν λέξιν ταύτην,
ἐὰν δὲν εὕρεν αὐτὴν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοικοῖς
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οὔτινες ἦσαν ὑπόδουλοι τῶν Περ-
σῶν. Οὕτως ἢ ἄλλως ἡ Περσικὴ δυναστεία εἰσέγαγεν
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὴν λέξιν ταύτην κα-
θὼς πολλὰς ἄλλας, ἡ ὁποία ἐξελληνισθεῖσα παρήγαγε
καρποὺς ἀξίους τοῦ ὀνόματος τῆς. Διότι οἱ ἄγγαροι
οὗτοι ἀνάγκης τοῦτο καλοῦσης πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς
τινα ἐκ τῶν ἰδρυμένων σταθμῶν ἡγγάρευον τῶν ἀλ-
λων τὰ ζῶα καὶ μάλιστα ἐὰν ἀνῆκον εἰς τοὺς ὑπο-
δούλους. Τῆς περιπτώσεως ταύτης ἐφαρμοζομένης
πανταχοῦ ἐν ἐμπολέμῳ καταστάσει, ἐν εἰρήνῃ δὲ
πολλοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν ὠρισμένων δημοσίων ἔργων,
ἔχομεν οἱ Κρήτες λυπηρὰς ἀναμνήσεις ἐπὶ τῆς ἐνετο-
κρατίας καὶ τουρκοκρατίας. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐνετοκρα-
τίας ἦτο δικαίωμα ἢ ἄγγαρεῖα τοῦ ἀρχόντος μόνον ἢ
τῆς πολιτείας. Ἐπὶ δὲ τῆς τουρκοκρατίας τοῦ δικαίω-

ματος τούτου ἐγίνετο χρήσις ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν κατὰ τῶν ἀπίστων. Οὐαὶ δὲ εἰς τὸν χριστιανὸν ἐκείνον ὅστις εἰσήρχετο εἰς τὰς πόλεις ἄνευ τῆς προστασίας ἰσχυροῦ πατρὸς τοῦ Γενιτσάρου. Ἡδύνατο νὰ ἀλλάσῃ καθ' ἑκάστην κύριον μέχρις ὅτου ἠδύσκε ὁ τελευταῖος καμπτόμενος ὑπὸ τῶν δεισέων τοῦ ἐν ἀγγαρεῖα ἀπίστου νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῆς καὶ νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως πρὸς συνάντησιν τῶν οἰκείων, οἵτινες ἀνυπόμονοι περιέμενον τὴν ἔλευσίν του. Διὰ τοῦτο ὁ σύζυγος χωριζόμενος τῆς συζύγου ἡσπάζετο αὐτὴν καὶ τοὺς λοιποὺς οἰκείους διότι ἡγνέει ὅποια τύχη περιέμενεν αὐτόν. ὑπῆρχον δὲ οὐκ ὀλίγοι χωρικοὶ οἵτινες δὲν ἐγνώριζον τὰς πόλεις εἰμὴ μακρόθεν. Ὁ πάππος μου καίπερ διετέλει ὑπὸ τὴν προστασίαν ἰσχυροῦ Γενιτσάρου μεθ' οὗ συνετρεῖ πολυάριθμον αἰπόλιον ἀπαξ καθ' ἕλον αὐτοῦ τὸν βίον εἰσῆλθεν εἰς Χανία ἀφ' οὗ ἐξησφάλισεν ἐκ τῶν προτέρων καὶ τὴν εἰσοδὸν καὶ τὴν ἔξοδον αὐτοῦ.

Αἱ λέξεις λοιπὸν ἀγγαρεύω καὶ ἀγγαρεῖα λέγονται ἐπὶ πάσης ὑπηρεσίας ἣτις ἐπιβάλλεται βίᾳ καὶ ἄνευ τῆς οἰκείας συγκατανεύσεως τοῦ υπηρετοῦντος. Ἄρα αἱ λέξεις εἶναι δηλωτικαὶ σημασίας ἣν ἐπέβαλλε καὶ ἐπιβάλλει αὐθαίρεσά καὶ παρ' ἄνομος τοῦ ἰσχυροτέρου ἐπιτακτικῆς βούλησις, καὶ ἡ αὐθαίρεσά αὕτη ἀπέβη παλαιόθεν δικαίωμα προνομιοῦχον τοῦ κρατοῦντος. Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ τὸ χωρίον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου «Τοῦτον ἡγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ» ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ προσκτᾶται ἡ σημασία καὶ βίαιον χαρακτῆρα καὶ σατραπικὸν λεγόμενης ἐπὶ παντός (παρὸλ. Ματθ. 5, 41). Ἄν καὶ ἡ λέξις ἀγγαρεύω καὶ ἀγγαρεῖα ἀπαντῶσιν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν οὐχ ἦττον ἢ μνεία τοῦ Σουῖδα ἀποδεικνύει ὅτι ἦσαν εὐχρηστοὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καθ' ὅλου συνηθεῖα συνηθέστεραι μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεταδοθεῖσαι δὲ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα.

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΝΤΑΔΑΚΗΣ

Καθηγητὴς ἐν τῷ Ἀθερωφείῳ Γυμνασίῳ.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΤΑΞΥ τῶν ἐν τῇ συγχρόνῳ ἰταλικῇ φιλολογίᾳ διαπρεπόντων τανῶν συγγραφέων εἰς πρώτην γραμμὴν ἵσταται καὶ ὑπὸ πολλῶν ὡς καθηγεμὼν πάντων θεωρεῖται ὁ Ἀντώνιος Fogazzaro, διὰ τὸ διαλάμπον αὐτοῦ ἑξοχον πνεῦμα, τόσῳ ἐν τῇ ποιήσει ὅσῳ τε καὶ ἐν τῇ μυθιστοριογραφίᾳ. Γεννηθεὶς τῷ 1842, ἐν Βικεντίᾳ, δὲν ἐβράδυνε, μετὰ λαμπρὰς σπουδὰς, νὰ δημοσιεύσῃ δοκίμιά τινα φιλολογικὰ καὶ φιλοσοφικά, ἅτινα ἅμα φανεροῦντα τὴν ἐμβριθὴ καὶ ἑκτακτον αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν, τῇ προεμήνυον εἰς λίαν προσεχὲς μέλλον τιμὴν καὶ δόξαν ἐν τῇ τῶν λογίων πολιτείᾳ.

Προκειμένου δὲ νῦν νὰ ἐξετάσωμεν ὅσον ἔνεστι καὶ δι' ὀλίγων ποίας τινος φύσεως εἶναι τὸ αἶσθημα τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῷ ὅλῳ τοῦ Fogazzaro ἔργῳ, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι θρησκευτικὸν σύναμα δὲ ἐξέλιξιν τινα πεπονηδὸς καὶ οὐτινος τὴν θεωρίαν ἐξήγησε νὰ διατυπώσῃ ἐν τινι φιλοσοφικῷ αὐτοῦ ἔργῳ «Le Ascensioni umane» ἐπιγραφόμενον. Δέον δὲ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐὰν τὸ ἐνυπάρχον ἐν τοῖς μυθιστορήμασι τοῦ Fogazzaro προρρηθὲν αἰσθημα προσδίδει τοῖς ἰδιαιτέραν τινὰ χροιάν, δὲν εἶναι ὅμως αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπαυξάνον πλειότερον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ὁ αὐστηρὸς τρόπος καθ' ὃν κατανοεῖ ὁ Fogazzaro τὸ τῆς τέχνης ἔργον καὶ οὐτινος ἄλλως τε, οὐδέποτε ἐξετράπη, τοσοῦτῃ ἀριθύνως ἐν τοῖς μυθιστορήμασιν αὐτοῦ καταφαίνεται, ὥστε δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς δρῶντα πρόσωπα παρέχουσιν ἡμῖν εἰκόνα τῆς ιδέας, ἣν οὗτος ἔχει περὶ τοῦ ἐμφύχου τῶν αἰσθημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων δέον νὰ πρωτεύωσιν ἡ πίστις, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη καὶ ἡ παντελὴς πρὸς τὸν πληθὸν ἀφοσίωσις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αὐταπαρνησία ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐν τῷ ἀριστουργήματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφόμενῳ Daniel Cortis (1885) ἐν ᾧ ὁ ἔρωσ δύο ὄντων, ἐὰν οὗτος ἡ πνευματικὴ ἔνωσις δύο ψυχῶν, εὐρίσκει τὸ ζῶσιμον αὐτοῦ ἐξηυγενισμένον ὑπὸ τινος ἰσχυρᾶς θελήσεως ἄνευ τῆς ὁποίας ἀναγκαίως πως ὑποκύπτει.

Ἐνὶ λόγῳ ὁ Fogazzaro καὶ δεδομένου ὅτι ὑπάρχει τὸ πεπρωμένον, κατ' οὐδὲν παραδέχεται ἀναγκαίαν καὶ προκαθεστηκυῖαν τὴν πράξιν τῆς βουλήσεως, ἣτις τῷ κακῷ συναινέει, ἀπ' ἐναντίας δὲ φρονεῖ. Ἐτι ἡ θεία πράξις εἶναι ἐκείνη ἣτις διὰ τῆς ἐπεμβάσεως αὐτῆς ἐπάγει τὴν τε ἀνθρωπίνην.

Ἐν τῷ Piccolo mondo Antico (1896) πρόκειται περὶ δύο ὄντων, ἅτινα ἐὰν ἦσαν ἡνωμένα, θὰ ἀπείτελουν τὴν ἰδανικὴν συνείδησιν. Ἐν τῷ μυθιστορήματι τούτῳ ἡ μὲν Luisa εἶναι ἡ θέλησις ἄνευ τῆς πίστεως ὁ δὲ Franco εἶναι ἡ πίστις ἄνευ τῆς θελήσεως, δύο τύποι ἀντίθετοι, οἵτινες συναντῶνται καὶ συμπληροῦνται ἐν τινι μεγάλῃ ἀλγηδόνι, ἐν τινι μεγαλοφανεῖ ἐνθουσιασμῷ οἷα ἡ ὁδὸν καὶ ὁ πάτριος ἐνθουσιασμός. Καὶ ἐν τῷ αὐστηρῷ τούτῳ τῆς ζωῆς νόμῳ δὲν ἐγκρίνεται, ἐπιλέγει ὁ Ferrari, ἡ μόνη ἀξία τοῦ ἔργου τοῦ Fogazzaro, ὅπερ κυρίως διακρίνεται καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ διὰ τὸ ὑγιὲς τῆς τέχνης ἰδεώδες. Καὶ ἐν μὲν τῷ «Daniele Cortis» βλέπομεν τὴν ἔρωτα χάριν τοῦ καθήκοντος ἡρωϊκῶς θυσιαζόμενον, ἐν δὲ τῷ Piccolo mondo moderno— τοῦθ' ὅπερ συγκινεῖ καὶ συνταράττει ἡμᾶς βαθέως— τὸν Piero Maironi ἀμφέροπον μεταξὺ τῆς πίστεως καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, μεταξὺ τῆς θρησκείας τῆς αὐτοῦ ψυχῆς καὶ τῆς τῶν κληρικῶν δηλαδὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀπ' ἧς ὁλονὲν ἀποσύρεται ἡ ζωὴ, καὶ ἐν ἣ τὰ πάντα εἰσὶν ἀπρηχαιωμένα, ταλαντευόμενον τέλος μεταξὺ τῆς ἀλύσεως, τῆς φοβερᾶς διὰ τὸ ἀδιόρηκτον αὐτῆς, ἣτις τὸν προσδίδει εἰς μίαν παράφρονα καὶ τοῦ ἰσχυροῦ, τὸ ἀκαταμαχίτου πάθους τοῦ παρασύροντός αὐτὸν πρὸς τὴν Ἰωάνναν Dessale